

PŔVODNÝ VEDECKÝ ČLÁNOK

**ZNAMY EURÓPSKEHO SÚŤAŽNÉHO PRÁVA V PRÁVE
AFRICKÝCH INTEGRAČNÝCH ZOSKUPENÍ¹**

Ing. Mgr. Ondrej Blažo, PhD.

ABSTRAKT

Predkladaný príspevok analyzuje medzinárodné úpravy súťažného práva v jednotlivých afrických regionálnych zoskupeniach. Cieľom tejto analýzy je poukázať na mieru europeizácie súťažného práva na africkom kontinente, ale aj na rôzne odlišnosti, špecifiká a nedostatky prijímanej súťažnej legislatívy.

Kľúčové slová: hospodárska súťaž, súťažné právo, európske právo, africké právo, africká integrácia, Africké hospodárske spoločenstvo, africké regionálne hospodárske spoločenstvá

ABSTRACT

The article analyses international regulation of competition law within African regional economic communities. The aim of the paper is to pinpoint the level of europeanisation of competition law in the African Communities and also to show differences, particularities as well as imperfections of the adopted competition legislation.

Key words: economic competition, competition law, European law, African law, African integration, African Economic Community, African regional economic communities

JEL: F15, K21, N47

ÚVOD

Vzhľadom na globalizáciu medzinárodného obchodu, ako prirodzeného ekonomického javu, je potrebné, aby na túto skutočnosť reagovalo aj medzinárodné právo. Na jednej strane by malo byť úlohou práva odstrániť prekážky medzinárodného obchodu, a teda umožniť jeho rozvoj, a na druhej strane úlohou práva by mala byť

¹Článok bol spracovaný v rámci projektu VEGA č. 1/0895/11.

ochrana obyvateľstva, ako aj jednotlivých podnikateľov pred negatívnymi následkami globalizácie obchodu.

Liberalizácia obchodu a odstránenie prekážok zo strany štátov je predmetom mnohostranných alebo bilaterálnych medzinárodných obchodných zmlúv, ktorých cieľom býva najčastejšie vytvorenie zón voľného obchodu, ale aj viac-menej globálnych zmlúv, ako Všeobecná dohoda o clách a obchode (GATT) a na ňu nadväzujúce dohody, vrátane vytvorenia Svetovej obchodnej organizácie (WTO). Takáto medzinárodná politika býva označovaná ako obchodná politika (*trade policy*) a jej medzinárodnoprávna reglementácia postihuje obmedzenia obchodu zo strany štátov, ktoré spočívajú najmä v tarifných obmedzeniach (najmä clá) vrátane antidumpingu a v kvantitatívnych obmedzeniach obchodu. Politika ochrany hospodárskej súťaže (*competition policy*) je namierená proti opatreniam zo strany súkromných podnikateľov (*private business restrictive practices*), ktoré obmedzujú alebo môžu obmedzovať medzinárodný obchod. Na rozdiel od existencie globálnych obchodných zmlúv, globálna úprava súťažných pravidiel absentuje a medzinárodnoprávna úprava súťažného práva sa obmedzuje na regionálne dohody. Vo všeobecnosti možno povedať, že čím je obchodná výmena intenzívnejšia a čím sú regionálne zväzky tesnejšie a homogénnejšie, tým je väčšia pravdepodobnosť zavedenia efektívnej súťažnej politiky a jej uplatňovania. Typickým príkladom zavedenia takejto regionálnej politiky je Európska únia, respektíve Európske spoločenstvo uhlia a ocele a Európske (hospodárske) spoločenstvo, ktoré zaviedli súťažné pravidlá vo svojich zakladajúcich zmluvách a uplatňujú ich už polstoročie.² Niet preto divu, že práve európska súťažná úprava sa stala myšlienkovým zdrojom pre prijímanie regionálnych súťažných úprav rôznymi regionálnymi združeniami, najmä v Latinskej Amerike a v Afrike.³

Predmetom tohto článku je analýza medzinárodného práva ochrany hospodárskej súťaže v rámci africkej regionálnej spolupráce. V rámci analýzy sa bude pozornosť zameriavať na základné inštitucionálne zabezpečenie ochrany hospodárskej súťaže, základný procesný rámec, skutkové podstaty, ktoré sú postihované a ich definičný rámec, vrátane systému výnimiek. Analýza bude smerovaná tak, aby mohlo byť posúdené, do akej miery sa africká právna úprava podobá európskej, ako aj aké sú jej špecifiká.

Literatúra sa africkému súťažnému právu venuje len okrajovo, a preto pre hlbšiu analýzu bolo potrebné preskúmať príslušné právne predpisy jednotlivých afrických regionálnych integračných zoskupení.⁴ Vedecké a odborné články a príspevky na konferenciách umožňujú pochopiť reálny stav fungovania jednotlivých inštitútov v praxi.

² Bližšie k vybraným otázkam európskeho súťažného práva pozri aj KRÁLIČKOVÁ, B.: Súkromnoprávne aspekty protimonopolného práva, 2012, s. 41 *et seq.*

³ K harmonizácii súťažného práva pozri aj BLAŽO, O.: Harmonizácia súťažného práva v globalizovanej ekonomike a európske právo, 2011, s. 21-30.

⁴ Názvy príslušných právnych predpisov sú uvádzané aj v oficiálnom jazyku.

1 Africká únia (AU) a Africké hospodárske spoločenstvo (AEC)

Africká únia nezaviedla do dnešného dňa žiadne efektívne pravidlá hospodárskej súťaže a v hospodárskej oblasti sa opiera o Africké hospodárske spoločenstvo. Tieto panafrické zoskupenia rešpektujú existenciu regionálnych hospodárskych združení (čl. 3 písm. l) Konštitutívneho aktu Africkej únie podpísaného 11. júla 2000 v Lome a čl. 88 Zmluvy o založení Afrického hospodárskeho spoločenstva podpísanej 3. júna 1991 v Abuji). Práve regionálne hospodárske združenia sú relevantné pre skúmanie súťažných pravidiel, pretože tieto sa s rôznou mierou úspešnosti snažia zavádzať súťažné pravidlá.

2 Západoafrická hospodárska a menová únia (UEMOA)

Západoafrická hospodárska a menová únia (UEMOA⁵) bola založená Dakarskou zmluvou podpísanou 10. januára 1994⁶ a predstavovala prehĺbenie integrácie začatej v rámci Západoafrickej menovej únie (UMOA).⁷

Dakarská zmluva v čl. 88 až 90 obsahuje rámcovú úpravu súťažných pravidiel. Podľa čl. 88 Dakarskej zmluvy sa zakazujú:⁸

1. dohody, združenia a zosúladené praktiky medzi podnikmi, ktoré majú za cieľ alebo následok bránenie, obmedzenie alebo skreslenie súťaže v rámci Únie,
2. všetky praktiky jedného alebo viacerých podnikov prispievajúce k zneužitiu dominantného postavenia na spoločnom trhu alebo na jeho podstatnej časti,
3. verejné pomoci, ktoré môžu skresliť súťaž zvyhodňovaním určitých podnikov alebo určitej výroby.

Uvedené ustanovenie interpretoval Súdny dvor UEMOA⁹ tak, že Únia má výlučnú kompetenciu stanovovať pravidlá hospodárskej súťaže v rozsahu danom v čl. 88 Dakarskej zmluvy, a teda členské štáty môžu prijímať legislatívu v súťažnej oblasti, ktorá nie je pokrytá rozsahom ustanovení uvedeného článku (pričom tento priestor vzhľadom na široké definície je vskutku malý). Toto stanovisko je zdôvodňované najmä tým, že ustanovenia Dakarskej zmluvy sa vzťahujú na obmedzenie súťaže v rámci Únie, a teda nie je potrebné konštatovať narušenie obchodu medzi členskými štátmi ako v prípade pravidiel EÚ. To znamená, že pravidlá UEMOA postihujú každé protisúťažné správanie v rámci Únie, teda aj s výlučne

⁵ Používa sa aj anglický akronym WAEMU. Súčasnými členmi sú Benin, Burkina Faso, Pobrežie Slonoviny, Guinea-Bissau, Mali, Senegal a Togo.

⁶ Revízia zmluvy z 29. januára 2003 sa nedotkla súťažných pravidiel. Predpisy UEMOA možno nájsť on-line <http://www.uemoa.int>.

⁷ Zakladajúca zmluva podpísaná 14. novembra 1973.

⁸ Zákaz je účinný po jednom roku od nadobudnutia účinnosti Dakarskej zmluvy.

⁹ Stanovisko č. 003/2000/CJ/UEMOA z 27. januára 2000.

vnútroštátnym dopadom.¹⁰ Okrem hmotnoprávnej exkluzivity má Únia aj procesnú exkluzivitu, keď podľa čl. 90 je Komisia UEMOA (pod dohľadom Súdneho dvora UEMOA) poverená vykonávaním súťažných pravidiel Únie, pričom na tieto účely je oprávnená vydávať rozhodnutia.

Akty vydané Radou ministrov UEMOA na základe splnomocnenia daného v čl. 89 Dakarskej zmluvy dopĺňajú hmotnoprávny aj procedurálny rámec súťažných pravidiel UEMOA.

Nariadenie č. 2/2002/CM/UEMOA¹¹ dopĺňa najmä hmotnoprávne ustanovenia Dakarskej zmluvy. V oblasti dohôd obmedzujúcich súťaž stanovuje príklady zakázaných dohôd (čl. 3)¹², ako aj podmienky pre udelenie skupinovej alebo individuálnej výnimky zo zákazu Komisiou UEMOA (čl. 7)¹³. Nariadenie č. 2/2002/CM/UEMOA ďalej uvádza príklady foriem zneužitia dominantného postavenia¹⁴ definovaného v čl. 88(b) Dakarskej zmluvy (čl. 4.2 nariadenia), pričom túto skutkovú podstatu rozširuje a zaraďuje do nej aj koncentrácie, ktoré vytvárajú alebo posilňujú dominantné postavenie jedného alebo viacerých podnikov, čo môže viesť k podstatnému obmedzeniu efektívnej súťaže vo vnútri spoločného trhu (čl. 4.1 nariadenia).

Rozsiahle nariadenie č. 3/2002/CM/UEMOA¹⁵ obsahuje procedurálne pravidlá na zabezpečenie uplatňovania zákazov podľa čl. 88 Dakarskej zmluvy, ako aj výklad

¹⁰ Podrobnejšie BAKHOUM, M.: *Delimitation and Exercise of Competence between the West African Economic and Monetary Union (WAEMU) and its Member States in Competition Policy*, 2006.

¹¹ Règlement N° 02/2002/CM/UEMOA du 23 mai 2002, relatif aux pratiques anticoncurrentielles à l'intérieur de l'Union Economique et Monétaire Ouest Africaine.

¹² Dohody

- a) obmedzujúce vstup na trh alebo slobodný výkon súťaže inými podnikmi,
- b) ktoré priamo alebo nepriamo stanovujú ceny, a to vrátane stanovovania cien vo vertikálnych vzťahoch,
- c) o rozdelení trhu,
- d) o obmedzení alebo kontrole výroby alebo distribúcie,
- e) o diskriminácii medzi obchodnými partnermi,
- f) o podmieňovaní uzatvárania zmlúv odobratím tovarov, ktoré svojou povahou alebo na základe obchodných zvyklostí nesúvisia s cieľom zmluvy.

¹³ Zo zákazu sú vyňaté praktiky, ktoré prispievajú k zlepšeniu výroby alebo distribúcie alebo podporujú technický alebo ekonomický pokrok, pričom ponechávajú spotrebiteľom spravodlivý podiel na zisku, ktorý bol takto dosiahnutý, a neobmedzujú podniky viac, ako je nevyhnutné na dosiahnutie uvedeného cieľa a neumožňujú podnikom vylúčiť súťaž na podstatnej časti daného trhu.

¹⁴ a) priame alebo nepriame vynucovanie nespravodlivých cien alebo iných podmienok,
b) obmedzovanie výroby, distribúcie alebo technického rozvoja na ťarchu spotrebiteľov,
c) diskriminácia medzi obchodnými partnermi,
f) podmieňovanie uzatvárania zmlúv odobratím tovarov, ktoré svojou povahou alebo na základe obchodných zvyklostí nesúvisia s cieľom zmluvy.

¹⁵ Règlement N° 03/2002/CM/UEMOA relatif aux procédures applicables aux ententes et abus de position dominante à l'intérieur de l'Union Economique et Monétaire Ouest Africaine.

jednotlivých pojmov využívaných v súťažnom práve, pričom definície vychádzajú najmä z európskej praxe.¹⁶

Komisia UEMOA, ktorá je poverená zabezpečovaním dodržiavania súťažných pravidiel má na tieto účely právo vydávať rozhodnutia o negatívnom ateste (čl. 3), konštatovať porušenie (čl. 4), vydávať dočasné opatrenia (čl. 5), vydávať vykonávacie nariadenia na účely skupinového vyňatia zo zákazu (čl. 6)¹⁷ a rozhodovať o individuálnych výnimkách, pričom takúto dohodu sú podniky povinné notifikovať. Komisia má tiež k dispozícii sankčný aparát, pričom za porušenie súťažných pravidiel sa pokuty môžu pohybovať až do 100 mil. frankov CFA¹⁸. Vyšetrovanie Komisie sa môže začať aj na základe sťažnosti fyzickej alebo právnickej osoby, pričom za nepravdivú sťažnosť môže byť uložená pokuta vo výške 1 až 5 mil. frankov CFA. Počas vyšetrovania možného porušenia súťažných pravidiel má Komisia nielen právo požadovať predloženie informácií, ale aj vykonávať preverky v priestoroch podnikov (čl. 22).

Nariadenie v čl. 28 a nasledujúcich ako aj smernica č. 2/2002/CM/UEMOA¹⁹ stanovujú pravidlá spolupráce medzi Komisiou a členskými štátmi pri uplatňovaní súťažných pravidiel. Počas predbežného vyšetrovania je účasť členských štátov pasívna (Komisia informuje členské štáty o vyšetrovaní a môže požadovať od vlád informácie) ako aj aktívna (členské štáty sú povinné na podnet Komisie vykonať vyšetrovanie, vydávať pravidelné správy o stave súťaže, štvrťročné správy o poskytnutej štátnej pomoci a výročné správy o stave súťaže v krajine, ako aj asistovať úradníkom Komisie počas vyšetrovania a pri výkone rozhodnutí Komisie. V rámci vydávania rozhodnutí sa členské štáty zúčastňujú rokovaní Poradného výboru o súťaži, avšak hoci je Komisia povinná pred vydaním rozhodnutia poradiť sa výborom, rozhodnutia výboru pre ňu nie sú záväzné.

Skupinu sekundárnych predpisov upravujúcich hospodársku súťaž dopĺňa nariadenie č. 4/2002/CM/UEMOA,²⁰ ktoré stanovuje pravidlá notifikácie, posudzovania a povoľovania verejných podpôr.

3 Hospodárske spoločenstvo štátov Západnej Afriky (ECOWAS)

Napriek tomu, že členská základňa Hospodárskeho spoločenstva štátov Západnej Afriky (ECOWAS) a členská základňa UEMOA sa z väčšej časti

¹⁶ BAKHOUM, M.: *Delimitation and Exercise of Competence between the West African Economic and Monetary Union (WAEMU) and its Member States in Competition Policy*, 2006, s. 659.

¹⁷ Skupinové výnimky sa majú týkať dohôd o špecializácii, o výskume a vývoji a o transfere technológií.

¹⁸ Približne 153 tisíc eur.

¹⁹ Directive N° 02/2002/CM/UEMOA du 23 mai 2002 relative a la coopération entre la commission et les structures nationales de concurrence des états membres pour l'application des articles 88, 89 et 90 du Traite de l'Union Economique et Monétaire Ouest Africaine.

²⁰ Règlement N° 04/2002/CM/UEMOA du 23 mai 2002, relatif aux aides d'Etat à l'intérieur de l'Union Économique et Monétaire Ouest Africaine et aux modalités d'application de l'article 88 du Traité

prekrývajú²¹ súťažné pravidlá ECOWAS sa vyvinuli neskôr ako v prípade UEMOA, pričom práve UEMOA slúžila ako vzor pre ECOWAS.

Základom pre spoluprácu v oblasti hospodárskej súťaže je podľa Revidovanej zmluvy o ECOWAS (podpísaná 24. júla 1993 v Cotonou; nahradila Zmluvu z 28. mája 1975 o založení ECOWAS) najmä čl. 3, podľa ktorého je cieľom spoločenstva, inter alia, harmonizácia a koordinácia národných politík v obchodných a právnych veciach [čl. 3(2)(a)] a čl. 50, ktorý je zameraný na podporu obchodu.

Na základe vyhodnotenia právnej úpravy existujúcej v členských krajinách (Nigéria, Ghana) a v UEMOA boli vypracované dva základné súťažné predpisy: Doplnkový akt A/SA.1/06/08 o prijatí súťažných pravidiel a modalít pre ich aplikáciu v rámci ECOWAS (ďalej len „Súťažné pravidlá ECOWAS“) ²² a Doplnkový akt A/SA.2/06/08 o zriadení, funkcii regionálneho súťažného orgánu pre ECOWAS²³ schválené dňa 19. decembra 2008 na zasadnutí Orgánu hláv štátov a vlád ECOWAS (ďalej len „Akt o Súťažnom orgáne ECOWAS“).²⁴

Účelom Súťažných pravidiel ECOWAS je nielen podpora hospodárskeho rastu na regionálnej úrovni a bránenie protisúťažným praktikám a ochrana spotrebiteľa, ale aj umožnenie expandovania podnikov z členských štátov na svetových trhoch. Ustanovenie čl. 4(1) naznačuje podpornú funkciu spoločenstva v súťažných veciach, keďže Súťažné pravidlá ECOWAS sa sústreďujú najmä na konanie, ktoré priamo ovplyvňuje regionálny obchod a investície a ktoré nemôže byť eliminované inak, ako regionálnou spoluprácou.

Ustanovenie čl. 5 ako nezlučiteľné so spoločným trhom ECOWAS zakazuje všetky dohody medzi podnikmi, rozhodnutia združení podnikov a zosúladené postupy, ktoré môžu ovplyvniť obchod medzi členskými štátmi ECOWAS a cieľom alebo následkom ktorých je alebo môže byť bránenie, skresľovanie alebo vylučovanie súťaže v rámci spoločného trhu.²⁵ Na rozdiel od UEMOA je teda pre uplatnenie pravidiel ECOWAS potrebné naplnenie podmienky vplyvu na obchod medzi členskými štátmi. Podľa čl. 11(1) môže regionálny súťažný orgán vyhlásiť uvedený zákaz za neaplikovateľný na dohody, rozhodnutia alebo zosúladené postupy alebo ich kategórie, pokiaľ je súťažné obmedzenie vyvážené ekonomickou efektívnosťou.²⁶ Ďalej Súťažné

²¹ Súčasnými členmi sú Benin, Burkina Faso, Pobrežie Slonoviny, Kapverdy, Gambia, Ghana, Guinea, Guinea-Bissau, Libéria, Mali, Niger, Nigéria, Senegal, Sierra Leone a Togo.

²² Supplementary Act A/Sa.1/06/08 Adopting Community Competition Rules and the Modalities of Their Application within ECOWAS.

²³ Supplementary Act A/Sa.2/06/08 on the Establishment, Function of the Regional Competition Authority for ECOWAS.

²⁴ Dodatkové akty sú pripojené zmluve o ECOWAS a tvoria jej neoddeliteľnú súčasť.

²⁵ Osobitne sú zakázané dohody (a) o priamom alebo nepriamom určení cien nákupu alebo predaja alebo iných obchodných podmienok, (b) o obmedzení alebo kontrole výroby, obchodu alebo technického vývoja alebo investícií (c) o rozdelení trhov, zákazníkov alebo zdrojov zásobovania, (d) o uplatňovaní nerovnakých podmienok na porovnateľné transakcie s obchodnými partnermi, čo spôsobuje konkurenčnú nevýhodu, (e) o podmieňovaní uzatvárania zmlúv prijatím dodatočných záväzkov druhými stranami, ktoré svojou povahou alebo podľa obchodných zvyklostí nemajú žiadnu súvislosť s týmto obchodom.

²⁶ Na výnimku je potrebné splniť kumulatívne nasledujúce podmienky: súťažné obmedzenie prispieva k zlepšeniu výroby alebo distribúcie tovaru alebo podporuje technický či hospodársky pokrok, pričom ponecháva spotrebiteľom spravodlivý podiel na tomto prospechu, a súčasne

pravidlá ECOWAS v čl. 6(2) zakazujú pre nezlučiteľnosť so spoločným trhom zneužívanie alebo získanie a zneužívanie dominantného postavenia²⁷ jedným alebo viacerými podnikmi v rámci spoločného trhu ECOWAS alebo na jeho podstatnej časti, pokiaľ to môže ovplyvniť obchod medzi členskými štátmi.²⁸ Napokon čl. 7 zakazuje koncentrácie, výsledkom ktorých je trhový podiel na spoločnom trhu ECOWAS alebo jeho podstatnej časti (vo vzťahu k akémukoľvek tovaru, službám, obchodným kanálom alebo obchodným aktivitám), ktorý vyústi do zneužitia dominantného postavenia, ktoré má za následok podstatné zníženie súťaže, a vyhlasuje ich za neplatné a neúčinné. Uvedený test koncentrácií je však výsledkom nesprávneho pochopenia testov využívaných pri posudzovaní koncentrácií (zrejme test dominancie), pretože má zmysel predpokladať nadobudnutie dominantného postavenia, a tým zníženie miery hospodárskej súťaže, a nie predpokladať priamo zneužívanie dominantného postavenia. Možno pochybovať, že takto nastavený test bude vôbec v praxi efektívne postihovať koncentrácie, ktoré by mohli negatívne ovplyvniť hospodársku súťaž. Koncentrácia však môže byť povolená regionálnym súťažným orgánom, pokiaľ je transakcia vo verejnom záujme [čl. 7(3) a 11(2)].

Súťažné pravidlá ECOWAS stanovujú generálnu klauzulu zákazu štátnej pomoci [čl. 8(1)], ktorá skresľuje alebo hrozí skreslením súťaže uprednostňovaním určitých podnikov alebo určitej výroby, pokiaľ má vplyv na obchod medzi členskými štátmi. Oproti všeobecnému zakazu štátnej pomoci nezlučiteľnej so spoločným trhom sú postavené výnimky, ktoré možno rozdeliť do dvoch skupín: „biely zoznam“ – štátne pomoci, ktoré sú zlučiteľné so spoločným trhom vždy,²⁹ a „šedý zoznam“ – štátne pomoci, ktoré niekedy môžu byť posúdené ako zlučiteľné so spoločným trhom.³⁰

neukladá dotknutým podnikom obmedzenia, ktoré nie sú nevyhnutné na dosiahnutie týchto cieľov a neumožňuje týmto podnikom vylúčiť súťaž vo vzťahu k podstatnej časti dotknutých výrobkov.

²⁷ Definícia dominantného postavenia podľa čl. 6(1) je dosť rigidná, keďže spočíva možnosti kontrolovať ceny alebo vylúčiť konkurenciu, a to na základe podstatného trhového podielu.

²⁸ Osobitne sa za zneužívanie dominantného postavenia považuje (a) obmedzovanie prístupu na relevantný trh alebo iné nespravodlivé obmedzovanie súťaže, (b) priame alebo nepriame stanovovanie nespravodlivých nákupných alebo predajných cien alebo nespravodlivých obchodných podmienok; (c) obmedzovanie výroby, odbytu alebo technického vývoja v neprospech spotrebiteľov; (d) uplatňovanie rozdielných podmienok na porovnateľné transakcie s obchodnými partnermi, čím ich znevýhodňuje v súťaži; (e) podmieňovanie uzatvárania zmlúv prijatím dodatočných záväzkov druhými stranami, ktoré svojou povahou alebo podľa obchodných zvyklostí nemajú žiadnu súvislosť s týmto obchodom.

²⁹ Za automaticky dovolenú možno považovať (a) pomoc udelená určitým spotrebiteľom, ktorá má sociálny charakter, pokiaľ je táto poskytnutá nediskriminačne vo vzťahu k pôvodu dotknutého produktu; a (b) pomoc, ktorá má nahradiť škodu spôsobenú prírodnou katastrofou alebo výnimočnou udalosťou.

³⁰ Za pomoc, ktorá môže byť zlučiteľná so spoločným trhom ECOWAS možno považovať: (a) pomoc na podporu socioekonomického rozvoja tých oblastí Spoločenstva, kde je životný štandard mimoriadne nízky alebo kde sa vyskytuje výrazná nezamestnanosť, (b) pomoc na podporu vykonávania významných projektov v záujme Spoločenstva alebo na náhradu vážnych porúch v hospodárstve členského štátu, (c) pomoc zameraná na uľahčenie rozvoja niektorých ekonomických aktivít alebo určitých ekonomických oblastí, pokiaľ pomoc nepriaznivo neovplyvňuje podmienky obchodu v takom rozsahu, ktorý by bol v rozpore s verejným záujmom, (d) pomoc na podporu kultúry a zachovanie dedičstva, pokiaľ pomoc nepriaznivo

Osobitnú pozornosť si zaslúži úprava kompenzácie obetí protisúťažných praktík stanovená v čl. 10, a hoci ide len o rámcovú úpravu, je potrebné privítať aspoň túto snahu. Každý štát alebo osoba, ktorá utrpela škodu v dôsledku protisúťažnej praktiky sa môže obrátiť so žiadosťou o kompenzáciu takýchto strát. Podrobnosti má stanoviť dodatkové nariadenie.³¹

Keďže, ako bolo uvedené vyššie, v prípade ECOWAS je výrazný prienik v členstve s UEMOA, uplatňovanie pravidiel ECOWAS je potrebné konzultovať s regionálnymi orgánmi UEMOA [čl. 13(3)].

Na vykonávanie Súťažných pravidiel ECOWAS bol Aktom o Súťažnom orgáne ECOWAS zriadený osobitný orgán oddelený od Komisie ECOWAS, ako aj od iných politických orgánov, s názvom Súťažný orgán ECOWAS (*ECOWAS Competition Authority*). Uvedený orgán má okrem výkonných úloh aj viaceré podporné povinnosti spočívajúce v podávaní analýz a stanovísk iným orgánom ECOWAS či informovaní adresátov súťažných pravidiel o ich právach a povinnostiach.

Súťažný orgán ECOWAS rozhoduje o povoľovaní výnimiek zo zákazu dohôd a o povoľovaní koncentrácií (preventívne rozhodnutia) a v prípade zistenia porušenia súťažných pravidiel rozhoduje o nariadení ukončenia zmluvy, zákaze uzatvorenia alebo implementácie zmlúv, zákaze takých podmienok týkajúcich sa akejkoľvek transakcie, ktorých následkom je obmedzenie súťaže, o zákaze diskriminácie, a o vyžadovaní transparentnosti pri zverejňovaní obchodných informácií.

V prípade zistenia porušenia Súťažných pravidiel ECOWAS má Súťažný orgán ECOWAS právo uložiť porušovateľovi vhodnú sankciu [čl. 7(1) Aktu o Súťažnom orgáne ECOWAS], avšak akt nešpecifikuje akú. Iba v prípade dohôd obmedzujúcich súťaž v čl. 8(2), a to len pre prípad, keď podnik uzatvorí dohodu a pokračuje v aplikovaní aj po zákaze súťažného orgánu, stanovuje možnosť uloženia pokuty, avšak nestanovuje rámec pre jej výšku. Vo všetkých prípadoch má Súťažný orgán právomoc nariadiť porušovateľovi, aby osobe, ktorá o to požiada, uhradil straty spôsobené protisúťažným správaním. Hoci sú určité práva osôb, ktorým bola uložená peňažná povinnosť do určitej miery zabezpečené možnosťou podať odvolanie proti rozhodnutiu Súťažného orgánu ECOWAS na súdny dvor ECOWAS, súčasné nastavenie sankčného systému nemožno považovať za také, ktoré by bolo plne v súlade so zásadou *nulla poena sine lege*. Uvedenú medzeru možno časom doplnia procesné pravidlá Súťažného orgánu ECOWAS, ktoré majú byť vydané Radou ministrov.

Súťažný orgán má právo využívať viaceré vyšetrovacie nástroje (predvolávanie svedkov, vyžadovanie podkladov, výkazov, vedenie ústnych pojednávaní), pričom je oprávnený vynútiť si ich poriadkovými pokutami (avšak opäť

neovplyvňuje podmienky obchodu v takom rozsahu, ktorý by bol v rozpore s verejným záujmom, a (e) také ďalšie kategórie pomoci, ktoré budú určené rozhodnutím Orgánu hláv štátov a vlád na odporúčanie Rady ministrov konajúcej na návrh Súťažného orgánu ECOWAS.

³¹Bližšie k problematike tzv. súkromnoprávneho vymáhania súťažného práva na úrovni európskeho práva pozri aj KRÁLIČKOVÁ, B.: Súkromnoprávne aspekty protimonopolného práva, 2012, s. 149 *et seq* a KRÁLIČKOVÁ, B.: Krok vpred na ceste k dosiahnutiu efektívneho súkromnoprávneho vymáhania súťažného práva – Biela kniha Európskej komisie o náhrade škody spôsobenej porušením súťažného práva, 2009, s. 131-138.

v nedefinovanej výške). Nie je však oprávnený vykonávať prehliadky, a teda o vykonanie prehliadky v priestoroch určených osôb musí požiadať príslušný orgán daného štátu.

Členské štáty sú povinné prijať podľa čl. 15(6) opatrenia potrebné na vykonávanie súťažných pravidiel ECOWAS, ktoré budú konzistentné s týmto aktom.

4 Stredoafrikké hospodárske a menové spoločenstvo (CEMAC)

Stredoafrikké hospodárske a menové spoločenstvo (CEMAC)³² nahradilo Stredoafrikkú colnú a hospodársku úniu (UDEAC) zmluvou zo 16. marca 1994. Súťažné pravidlá CEMAC obsahuje Dohovor o založení Stredoafrickej hospodárskej únie (UEAC), ktorej cieľom je vytvoriť spoločný trh, čo podľa čl. 13(c) zahŕňa aj prijatie pravidiel hospodárskej súťaže, ktoré sa týkajú podnikov a verejných podpôr, a na tento účel Rada ministrov bola v čl. 23 splnomocnená vydať nariadenia týkajúce sa zákazu, ktorý sa vzťahuje na:

1. dohody, združenia a zosúladené praktiky medzi podnikmi, ktoré majú za cieľ alebo následok bránenie, obmedzenie alebo skreslenie súťaže v rámci Únie,
2. všetky praktiky jedného alebo viacerých podnikov prispievajúce k zneužitiu dominantného postavenia na spoločnom trhu alebo na jeho podstatnej časti,
3. verejné pomoci, ktoré môžu skresliť súťaž zvýhodňovaním určitých podnikov alebo určitej výroby.

Výkonom uvedených ustanovení bol poverený predseda Komisie CEMAC a podrobnosti postupu stanovila Rada ministrov na základe čl. 26 Dohovoru svojimi nariadeniami.

Nariadenie č. 1/99/UEAC-CM-639³³ (zmenené nariadením č. 12/05-UEAC-639 U-CM-SE) stanovuje súťažné pravidlá, ktoré sa týkajú podnikov. Podľa čl. 3 uvedeného nariadenia sú pre nezlučiteľnosť so spoločným trhom zakázané všetky dohody medzi podnikmi, všetky rozhodnutia združení podnikov a všetky zosúladené postupy, ktoré sú spôsobilé ovplyvniť obchod medzi členskými štátmi a ktoré majú za následok obmedzenie súťaže,³⁴ pokiaľ nespĺňajú podmienky na vyňatie zo zákazu,³⁵ pričom na vyňatie zo zákazu je potrebná notifikácia zmluvy na Komisii CEMAC.

³² Súčasnými členmi sú Kamerun, Stredná Afrika, Kongo, Gabon, Rovníková Guinea a Čad.

³³ Règlement n°1/99/UEAC-CM-639 du 25/06/1999 sur les pratiques commerciales anticoncurrentielles.

³⁴ Nariadenie demonštratívne uvádza, že zakázané sú najmä dohody:

- a) o priamom alebo nepriamom určení cien alebo iných podmienok predaj,
- b) o obmedzení alebo kontrole výroby, odbytu, technického vývoja lebo investícií,
- c) o rozdelení trhov alebo zdrojov zásobovania,
- d) o uplatňovaní rozdielnych podmienok voči rozdielnym zákazníkmi, čo im môže spôsobiť nevýhodu v súťaži,
- e) o podmieňovaní uzatvárania zmlúv prijatím takých záväzkov, ktorých povaha s touto zmluvou nesúvisí,

Uvedené nariadenie ďalej zakazuje koncentrácie citeľne obmedzujúce súťaž (čl. 2),³⁶ pričom stanovuje postup notifikácie koncentrácií a ich posudzovania. Kontrole zo strany spoločenstva podlieha koncentrácia, ktorá má komunitárnu dimenziu, teda obrat dvoch alebo viacerých účastníkov koncentrácie je viac ako 300 mil. frankov CFA alebo ich trhový podiel presahuje 30 %.

Napokon, nariadenie zakazuje zneužívanie dominantného postavenia,³⁷ pričom ako dominantné postavenie definuje trhový podiel vyšší ako 30 %.

Nariadenie č. 12/05-UEAC-639 U-CM-SE výrazne modifikovalo organizáciu dohľadu nad vykonávaním pravidiel hospodárskej súťaže, keď pôvodne rozhodovací orgán – Regionálna súťažná rada – sa pretransformoval na výlučne poradný orgán. V súčasnosti je výkonom pravidiel ochrany hospodárskej súťaže poverená Komisia CEMAC (vznikla v roku 2007 transformáciou z Výkonného sekretariátu) a jej rozhodnutia podliehajú preskúmaniu Súdneho dvora CEMAC (pôvodne o odvolaniach rozhodoval Arbitrážny súd). Komisia CEMAC môže vyšetrovať porušenie súťažných pravidiel na základe vlastného podnetu alebo na základe sťažnosti členského štátu, podnikov alebo združení spotrebiteľov, pričom môže vykonať všetky potrebné preverenia, vrátane vykonania inšpekcie v priestoroch podniku (čl. 21 nariadenia).

Za porušenie súťažných pravidiel môže byť uložená podnikom pokuta až do výšky 5 % z obratu alebo do 75 % zisku z nezákonnej praktiky (čl. 27 až 29 nariadenia).

Napriek tomu, že predpisy CEMAC nevyklučujú uplatňovanie národných súťažných pravidiel (čl. 14 nariadenia priamo odkazuje na posudzovanie koncentrácií členskými štátmi v oblasti národných záujmov o verejné zdravie, obchod so zbraňami a finančnú stabilitu) a predpokladajú asistenciu národných orgánov pri výkone právomocí Komisie CEMAC (napr. čl. 21 nariadenia), súťažná kultúra v členských štátoch nezodpovedá plánom spoločenstva a jednotlivé štáty len postupne zavádzajú súťažné legislatívy a ustanovujú súťažné orgány.

f) a konzultovanie podmienok podania ponuky do tendra vo vzťahu k časti trhu na úkor iných konkurentov.

³⁵ Dohody skutočne prispievajú k rozvoju ekonomickej efektívnosti, sú nevyhnutné pre dosiahnutie ekonomickej efektívnosti a poskytujú prospech alebo určité zisky spotrebiteľom alebo používateľom, pričom tieto zisky nemusia byť výlučne peňažnej povahy.

³⁶ Podľa čl. 7(1) ide konkrétne o koncentrácie, ktoré citeľne obmedzujú možnosti voľby spotrebiteľov alebo užívateľov, obmedzujú prístup ku zdrojom alebo trhom, alebo vytvárajú bariéry vstupu, osobitne zabránením paralelných importov.

³⁷ Ako príklady zneužitia dominantného postavenia uvádza čl. 16 nariadenia nasledujúce praktiky:

- a) priame alebo nepriamo uplatňovanie neprimeraných obchodných podmienok,
- b) uplatňovanie neobvykle nízkych alebo neprimerane vysokých cien,
- c) obmedzovanie výroby, odbytu alebo technického vývoja na úkor spotrebiteľov,
- d) uplatňovanie voči obchodným partnerom nerovnakých podmienok pri porovnateľných plneniach, na základe čoho sú títo znevýhodnení v súťaži,
- e) podmieňovanie uzatvárania zmlúv prijatím plnenia, ktoré svojou povahou nesúvisí s predmetom zmluvy,
- f) konzultovanie podmienok podania ponuky do tendra vo vzťahu k časti trhu na úkor iných konkurentov.

Pravidlá pre posudzovanie verejných podpôr stanovuje nariadenie č. 4/99/UEAC-CM-639.³⁸ Okrem toho uvedené nariadenie stanovuje pravidlá správania sa právnych alebo faktických monopolov, na ktoré sa tiež vzťahujú pravidlá hospodárskej súťaže a majú sa vystríhať protisúťažných praktík (čl. 8),³⁹ ako aj dočasné pravidlá pre zadávanie verejných zákaziek, a to až do úplnej harmonizácie týchto pravidiel, aby sa zabránilo diskriminácii a zvýhodňovaniu (čl. 11 a nasledujúce).

5 Spoločný trh pre východnú a južnú Afriku (COMESA)

Zmluva zakladajúca Spoločný trh pre východnú a južnú Afriku (COMESA)⁴⁰ z 5 novembra 1993 obsahuje niekoľko odkazov na zavedenie súťažnej politiky. Ustanovenie čl. 53 Zmluvy COMESA zakazuje akékoľvek štátne podpory alebo podpory prostredníctvom štátnych zdrojov, ktoré by narušali alebo boli schopné narušiť súťaž zvýhodňovaním určitého podniku alebo určitej produkcie, pričom členský štát sa môže proti takémuto opatreniu iného členského štátu brániť vyrovnávajúcim clom.

Podľa čl. 55 členské štáty COMESA uznali, že majú byť zakázané akékoľvek praktiky, ktoré by popierali cieľ slobodného a liberalizovaného trhu, a preto sa zaviazali, že zakážu akékoľvek dohody medzi podnikmi, alebo zosúladené postupy medzi podnikmi, ktoré majú za cieľ alebo za následok zabránenie, obmedzenie alebo skreslenie súťaže v rámci spoločného trhu. Dohody obmedzujúce súťaž sú jediná praktiky explicitne uvádzané v Zmluve, pričom zmluva len odkazuje na prijatie nariadení Rady ministrov COMESA, ktoré upravujú pravidlá súťaže v rámci členských štátov. Rada ministrov je tiež splnomocnená vyhlásiť neaplikovanie zákazu na dohody, rozhodnutia združení podnikov a zosúladené postupy, ktoré zlepšujú výrobu alebo distribúciu tovaru, prispievajú k technickému pokroku a umožňujú spotrebiteľom profitovať na tomto prospechu, pokiaľ neukladajú podnikom obmedzenia nesúvisiace s cieľmi Zmluvy COMESA alebo nemajú za následok vylúčenie súťaže.

Po viacerých odkladoch a s finančnou podporou EÚ boli napokon v decembri 2004 prijaté Súťažné nariadenia COMESA⁴¹ schválené Radou ministrov a Súťažné pravidlá COMESA.⁴²

Pôsobnosť COMESA v súťažnej oblasti je definovaná v čl. 3 súťažných nariadení, ktoré sa vzťahujú na všetky konania podnikov a štátov, ktoré sa prejavujú na spoločnom trhu a ktoré majú podstatný vplyv na obchod medzi členskými štátmi a obmedzujú súťaž na spoločnom trhu.

³⁸ Règlement n ° 4/99/UEAC-CM-639 du 18 août 1999 portant Réglementation des Pratiques Étatiques Affectant le Commerce entre les États membres.

³⁹ Takýmito praktikami sú viazanie, zavedenie nespravodlivo diskriminačných podmienok a použitie výnosov z monopolných činností na dotovanie iných odvetví.

⁴⁰ COMESA nahradila Zónu preferenčného obchodu z roku 1981. Súčasnými členmi COMESA sú Burundi, Komory, Konžská demokratická republika, Džibutsko, Egypt, Eritrea, Etiópia, Keňa, Líbya, Madagaskar, Malawi, Maurícius, Rwanda, Sudán, Seychely, Svazijsko, Uganda, Zambia a Zimbabwe.

⁴¹ COMESA Competition Regulations.

⁴² COMESA Competition Rules.

Okrem stanovenia pravidiel v čl. 16 pre dohody obmedzujúce súťaž, ktoré sú už vrátane výnimky zakázané podľa čl. 55 Zmluvy COMESA, súťažné nariadenia zakazujú zneužívanie dominantného postavenia⁴³. Za zneužívanie dominantného postavenia sa podľa čl. 18 považuje konanie jedného alebo viacerých podnikov, pokiaľ môže ovplyvniť obchod medzi členskými štátmi a ak:

1. obmedzuje alebo je spôsobilé obmedziť vstup ďalšieho podniku na trh,
2. bráni alebo odstraňuje alebo je spôsobilé brániť alebo odstrašiť ďalší podnik od účasti na súťaži na trhu,
3. eliminuje, odstraňuje alebo je spôsobilé eliminovať alebo odstraňovať iný podnik z trhu,
4. priamo alebo nepriamo ukladá nespravodlivé nákupné alebo predajné ceny alebo iné obmedzujúce praktiky,
5. obmedzuje produkciu tovaru alebo služieb pre trh v neprospech spotrebiteľov
6. ako strana zmluvy podmieňuje uzatvorenie tejto zmluvy akceptovaním ďalších dodatočných záväzkov druhou stranou, ktoré podľa svojej povahy alebo podľa obchodných zvyklostí nemajú žiadnu súvislosť s danou zmluvou, alebo
7. vykonáva akúkoľvek obchodnú činnosť, ktorá ústi do vykorisťovania jeho zákazníkov alebo dodávateľov, a to pokiaľ marí výhody očakávané z ustanovenia spoločného trhu.

Súťažné nariadenia pozoruhodne najprv v čl. 16 nazývajú praktiky, ktoré zodpovedajú dohodám obmedzujúcim súťaž, ako „obmedzujúce obchodné praktiky“ a ako následok konštatujú ich neplatnosť, a potom v čl. 19 uvádzajú „zakázané praktiky“, účasť na ktorých považujú za priestupok. Za zakázané praktiky sa považujú formálne, neformálne, písomné alebo ústne dohody, dojednania alebo porozumenia, ktorých sa dopúšťajú podniky súperiace alebo potenciálne súperiace na trhu a konkrétne sa podľa čl. 19 ods. 4 zakazujú:

- a) dohody o stanovovaní cien, dohody, ktoré obmedzujú alebo bránia predaju alebo dodávkam alebo nákupu tovaru alebo služieb, alebo obmedzujú alebo limitujú podmienky predaja, dodávok alebo nákupu medzi danými osobami alebo medzi osobami, ktoré sa venujú predaju nakúpeného tovaru alebo služieb,
- b) koluzívne podávanie ponúk a bid-rigging,
- c) dohody o pridelovaní trhu alebo zákazníkov,
- d) pridelovanie kvót predaja alebo výroby,
- e) spoločné žaloby na vymáhanie dohôd,
- f) zosúladené odmietanie dodávok tovaru alebo služieb potenciálnemu kupujúcemu alebo nákupu tovaru alebo služieb od potenciálneho dodávateľa,

⁴³ Dominantné postavenie je definované v čl. 17 podľa kritérií ekonomickej sily, ktorá umožňuje nezávislé správanie na trhu.

- g) kolektívne odmietanie prístupu k dohodám alebo združeniam, ktoré sú kľúčové pre súťaž.

Ďalej súťažné nariadenia zavádzajú v čl. 23 až 26 kontrolu koncentrácií. Účastníci koncentrácie sú povinní o pripravovanej koncentrácii notifikovať orgány, inak im hrozí pokuta do 10 % z ich obratu. Notifikácii podlieha koncentrácia s regionálnym rozmerom, teda pokiaľ spĺňa stanovené prahové kritériá, alebo pokiaľ sú strany vyzvané na notifikáciu. Nariadenia ďalej obsahujú podrobné ustanovenia o kritériách pre posúdenie fúzií a akvizícií. Navrhovaná koncentrácia sa posudzuje vo viacerých krokoch. Ak sa najprv v prvom kroku na základe nariadeniami daných kritérií zistí, že daná koncentrácia by mohla podstatne zamedziť súťaži alebo znížiť súťaž, je ďalej potrebné posúdiť, či koncentrácia nemôže smerovať k technologickej efektívnosti alebo inému pro-súťažnému výsledku, ktorý je väčší ako straty vyplývajúce z bránenia súťaži alebo jej zníženia, a nebolo by ich pravdepodobne možné dosiahnuť bez koncentrácie, alebo či koncentrácia nemôže byť ospravedlnená podstatným verejným záujmom. V rozpore s verejným záujmom je však koncentrácia vždy, ak podstatným spôsobom znížila alebo pravdepodobne zníži úroveň súťaže na spoločnom trhu alebo na akejkoľvek časti tohto trhu alebo je jej výsledkom alebo pravdepodobným výsledkom dominantné postavenie, alebo posilnenie dominantného postavenia, ktoré je v rozpore s verejným záujmom. Ak sa zistí rozpor koncentrácie s verejným záujmom, koncentrácia sa buď vyhlási za nezákonnú *en bloc*, alebo sú stanovené podmienky, za ktorých sa môže koncentrácia v obmedzenom rozsahu uskutočniť.⁴⁴

Na vykonávanie súťažných nariadení sa zriaďuje Komisia COMESA pre súťaž (*COMESA Competition Commission*), ktorá má právomoc monitorovať, vyšetrovať, zisťovať rozhodovať, zasahovať na účely zabránenia alebo zmiernenia následkov protisúťažného konania, a to vrátane pokutovania obchodných aktivít, ktoré podstatne obmedzujú súťaž v rámci spoločného trhu. Počas vyšetrovania má Komisia COMESA pre súťaž v súlade s princípmi prirodzenej spravodlivosti právo predvolávať svedkov, žiadať predloženie dokumentov, vykonať akúkoľvek odôvodnenú akciu, ktorú považuje za potrebnú na vyšetrovanie, pričom vyšetrovanie môže komisia vykonávať *ex officio* alebo na základe sťažnosti. Pokiaľ Komisia COMESA pre súťaž stanoví, že určité konanie predstavuje porušenie súťažných nariadení, môže nariadiť ukončenie porušovania, ukončenie alebo zrušenie zmlúv, zaplatenie kompenzácie dotknutým osobám a zaplatenie pokuty. V rámci Komisie COMESA pre súťaž sa zriaďuje Rada komisárov (*Board of Commissioners*), ktorá preskúmava prvotné závery Komisie COMESA pre súťaž a rozhoduje o odvolaniach proti rozhodnutiam Komisie. Rozhodnutia Rady komisárov sú preskúmateľné Súdnym dvorom COMESA.

Komisia COMESA pre súťaž prijala na základe splnomocnenia v Súťažných nariadeniach Súťažné pravidlá COMESA, ktoré podrobne upravujú postup komisie zameraný na efektívne uplatňovanie súťažného práva COMESA. Na základe týchto pravidiel boli stanovené právomoci pri vyšetrovaní, vrátane právomoci vykonávať inšpekcie (pravidlo 44).

Za porušenie ustanovení súťažných nariadení alebo súťažných pravidiel môže byť uložená pokuta do 10 % z obratu (v prípade porušenia hmotnoprávných ustanovení

⁴⁴ Súťažné nariadenia COMESA, čl. 26(7).

ukladá pokutu komisia, v prípade nepredloženia informácií alebo predloženia nepravdivých informácií ukladá pokutu Rada komisárov).

Členské štáty sú povinné podľa čl. 5 Súťažných nariadení prijať všetky potrebné nástroje, aby zabezpečili splnenie povinností podľa týchto nariadení a majú uľahčiť dosiahnutie cieľov spoločného trhu a zároveň nesmú prijať opatrenie, ktoré by ohrozovalo dosiahnutie cieľov súťažných nariadení. Na požiadanie Komisie majú príslušné orgány členských štátov (pravidlo č. 43) právo vykonať vyšetrenie, ktoré Komisia považuje za potrebné, alebo ktoré nariadila rozhodnutím. Na druhej strane úradníci Komisie môžu asistovať úradníkom členských štátov pri výkone ich právomocí.

Ako v prípade iných afrických integračných zoskupení je aj v prípade COMESA slabinou pri koherentnom uplatňovaní súťažných pravidiel neexistencia domácich národných súťažných úprav vo viacerých krajinách a nedostatočné personálne a inštitucionálne vybavenie.

6 Juhoafrická colná únia (SACU)

Juhoafrická colná únia (SACU) založená v roku 1910 je najstaršia fungujúca colná únia na svete a najstaršie africké integračné zoskupenie.⁴⁵ Súťažné prvky boli do únie zavedené v Dohode o SACU z 21. októbra 2002 (účinná od roku 2004), to však len rámcovo.

Ustanovenie čl. 40 Dohody o SACU (2002) obsahuje dohodu štátov, že v každej krajine musí byť zavedená súťažná politika a zároveň členské štáty sú povinné spolupracovať v súvislosti s uplatňovaním súťažných zákonov a predpisov. Dohoda neuvádza žiadne príklady protisúťažných praktík, a teda ponecháva rozsah súťažnej úpravy výlučne na členské štáty. Rada ministrov SACU má síce na návrh Komisie colnej únie prijať politiky a nástroje zamerané proti nekalým obchodným praktikám (čl. 41 Dohovoru), ktoré majú byť ako dodatok pripojené k Dohode o SACU, avšak takýto dodatok nebol ešte prijatý.

Uvedené ustanovenia nesmerujú ani k harmonizácii ani k spoločnej súťažnej politike, nanajvýš k spolupráci pri uplatňovaní súťažných pravidiel. Treba však poznamenať, že súťažnú legislatívu prijali zatiaľ len Juhoafrická republika a Namíbia, a preto nemožno hovoriť o praktickej spolupráci v rámci SACU vo väčšom meradle⁴⁶.

7 Juhoafrické rozvojové spoločenstvo (SADC)

Juhoafrické rozvojové spoločenstvo (SADC) vzniklo na základe Zmluvy a deklarácie SADC podpísanej na summite vo Windhoeku 17. augusta 1992 transformáciou z Juhoafrickej rozvojovej a koordinačnej konferencie (SADCC) vytvorenej 1. apríla 1980 v Lusake.⁴⁷

⁴⁵ Súčasnými členmi SACU sú Botswana, Lesotho, Namíbia, Juhoafrická republika a Svazijsko.

⁴⁶ Papadopoulos, A. S. (2010): *The International Dimension of EU Competition Law and Policy*, s. 189.

⁴⁷ Súčasnými členmi SADC sú Angola, Botswana, Konžská demokratická republika, Lesotho, Madagaskar, Malawi, Maurícius, Mozambik, Namíbia, Seychely, Juhoafrická republika, Svazijsko, Tanzánia, Zambia a Zimbabwe.

Zmluva a deklarácia SADC neobsahuje žiadne ustanovenia, ktoré by sa týkali hospodárskej súťaže. Takéto ustanovenia možno nájsť v Protokole o obchode, ktorý je pripojený k Zmluve a deklarácii. Už v preambule Protokolu sa hovorí, že zmluvné strany sú presvedčené, že rámec obchodnej spolupráce medzi členskými štátmi založený na rovnosti, spravodlivej súťaži a vzájomnom prospechu prispieva k vytvoreniu životaschopného rozvojového spoločenstva v Južnej Afrike. Protokol však napriek dôležitosti existencie hospodárskej súťaže, pokiaľ sa má vytvoriť fungujúci spoločný trh,⁴⁸ obsahuje len rámcové ustanovenia týkajúce sa verejných podpôr a protisúťažných aktivít podnikateľských subjektov.

Článok 19 Protokolu zakazuje členským štátom poskytovať podpory, ktoré by skresľovali súťaž v regióne alebo by hrozilo skreslenie tejto súťaže. Porušenie tejto povinnosti môžu členské štáty sankcionovať uvalením vyrovnávacieho cla v súlade s pravidlami WTO.

Ustanovenie čl. 25 Protokolu ukladá členským štátom povinnosť implementovať opatrenia v rámci Spoločenstva, ktoré zakazujú nekalé obchodné praktiky a podporujú súťaž, avšak neuvádza žiadne podrobnosti a ani právomoci Spoločenstva či jeho orgánov. V tejto súvislosti bola na 29. summite hláv štátov a vlád SADC 8. septembra 2009 prijatá Deklarácia o regionálnej spolupráci v súťažných a spotrebiteľských politikách.⁴⁹

Deklarácia sa skladá z troch častí: V prvej časti sa Deklarácia venuje osobitne otázke efektívnej spolupráce a smeruje k vytvoreniu systému efektívnej spolupráce a transparentného rámca, ktorý obsahuje dostatočné záruky na ochranu dôverných informácií,⁵⁰ a to aj vrátane uplatňovania zdvorilosti, vrátane pozitívnej zdvorilosti, ako inštrumentu regionálnej a bilaterálnej spolupráce v regióne (ods. 1f), pričom spolupráca má pokračovať postupne a fázovito s konečným cieľom dosiahnuť harmonizáciu a ustanovenie regionálnej súťažnej spotrebiteľskej politiky (ods. 1i), a teda štáty majú preskúmať, v akých oblastiach by mohli uzatvoriť zmluvy, pričom osobitný dôraz má byť kladený v oblastiach zameraných na bránenie *hard core* kartelom, zneužitiu dominantného postavenia a protisúťažným koncentráciám a jednostrannému konaniu.

V druhej časti sa ukladá Sekretariátu SADC zriadiť stály Výbor pre súťažné a spotrebiteľské právo a politiku (CCOPOLC) na zabezpečenie implementácie spolupráce podľa prvej časti. Jeho úlohou je pôsobiť najmä ako mediátor a sprostredkovateľ spolupráce medzi súťažnými a inými orgánmi, má vykonávať a podporovať advokačné aktivity, hľadať konvergenciu v prístupe k súťažným a spotrebiteľským záležitostiam, vypracovávať analýzy, štúdie a správy, a v rámci svojej činnosti má riadne brať ohľad na „Súbor súťažných pravidiel OSN“, ako základňu pre konsenzus v súťažných otázkach, a to najmä na ich rozvojovú dimenziu. Napokon tretia časť stanovuje úlohy pre Sekretariát SADC; medzi najvýznamnejšie z nich patrí podpora budovania kapacít a infraštruktúry a zavádzanie pravidiel v súťažných a spotrebiteľských záležitostiach.

⁴⁸ Cieľom SADC je postupovať v integrácii od colnej únie, cez spoločný trh až po menovú úniu.

⁴⁹ Declaration on Regional Cooperation in Competition and Consumer Policies.

⁵⁰ SAKATA, N.: Are Southern African competition law regimes geared up for effective cooperation in competition law enforcement?, 2010.

Sekretariát SADC tiež sám začal vyvíjať aktivity smerujúce k harmonizácii súťažných úprav členských štátov. Prvým krokom má byť manuál pre súťažné orgány pre vyšetrowanie prípadov a pre analýzy a druhým krokom by mala byť príprava harmonizačného rámca.⁵¹

8 Východoafrické spoločenstvo (EAC)

Základný právny rámec Východoafrického spoločenstva (EAC)⁵² je tvorený Zmluvou o založení EAC podpísanou v roku 1999 (účinná od júla 2000, revidovaná v 2006 a 2007)⁵³ a Protokolom o založení Východoafrického spoločenstva a colnej únie z roku 2004 (ďalej len „Protokol o colnej únii“).

Zmluva o založení EAC nezaraďuje politiku hospodárskej súťaže do rámca politik pre vytvorenie spoločného trhu, ale paradoxne do rámca politik pre vytvorenie colnej únie [čl. 75(1)(i) Zmluvy] a odkazuje na prijatie protokolu stanovujúceho podrobnosti. Okrem toho sa členské krajiny v rámci harmonizácie menovej a fiškálnej politiky zaväzujú liberalizovať svoje finančné sektory deregulovaním úrokových mier a umožnením ich slobodnej tvorby, čo má podporiť súťaž a efektívnosť finančných systémov [čl. 83(2)(d) Zmluvy].

Protokol o colnej únii obsahuje dve ustanovenia týkajúce sa hospodárskej súťaže. Článok 17 Protokolu ukladá štátom notifikovať granty alebo podpory, ktoré priamo alebo nepriamo skresľujú súťaž uprednostňovaním určitých podnikov alebo výrobu určitých produktov v danom štáte. Spoločenstvo potom môže podľa čl. 18 Protokolu prijať vyrovnávacie clo na odstránenie účinkov takejto podpory.

Podľa čl. 21 sú partnerské štáty povinné zakázať akékoľvek praktiky ktoré nepriaznivo vplyvajú na voľný obchod, vrátane akýchkoľvek dohôd, dojednaní alebo zosúladených postupov, ktoré majú za cieľ alebo za následok zabránenie, obmedzenie alebo skreslenie súťaže v rámci Spoločenstva. Uvedené sa však nevzťahuje na dohody alebo kategórie dohôd, rozhodnutia združení podnikateľov alebo zosúladené postupy, ktoré zlepšujú výrobu alebo distribúciu tovarov, podporujú technický alebo hospodársky rozvoj alebo ktoré majú za následok podporu spotrebiteľského blahobytu, a súčasne neukladajú obmedzenia nesúvisiace s dosiahnutím cieľov colnej únie, alebo majú za následok vylúčenie súťaže.

Politika hospodárskej súťaže sa neskôr napokon stala aj súčasťou pravidiel spoločného trhu, keď v čl. 33 Protokolu o založení spoločného trhu EAC z roku 2009 (ďalej len „Protokol o spoločnom trhu“) bol zakotvený záväzok partnerských štátov zakázať akékoľvek praktiky, ktoré nepriaznivo vplyvajú na voľný obchod.

Protokol o spoločnom trhu išiel v definovaní pravidiel hospodárskej súťaže ďalej ako Protokol o colnej únii, keď v čl. 33(2) definoval obchodné praktiky, ktoré sú štáty povinné zakázať:

⁵¹ SADC: Sixth United Nations Conference to Review All Aspects of the Set of Multilaterally Agreed Equitable Principles and Rules for the Control of Restrictive Business Practices, 2010.

⁵² Súčasnými členmi sú Keňa, Burundi, Uganda, Rwanda a Tanzánia.

⁵³ Cieľom EAC je postupné vytvorenie colnej únie, spoločného trhu, menovej únie a napokon aj politickej federácie.

- a) všetky dohody medzi podnikmi, rozhodnutia združení podnikateľov a zosúladené praktiky, ktoré môžu ovplyvniť obchod medzi partnerskými štátmi a ktoré majú za cieľ alebo za následok bránenie, obmedzenie alebo skreslenie súťaže v rámci Spoločenstva,
- b) koncentrácie, ktoré vytvárajú alebo posilňujú dominantné postavenie a výsledkom ktorých by bolo výrazné bránenie efektívnej súťaži v rámci Spoločenstva alebo v podstatnej časti Spoločenstva,
- c) akékoľvek zneužitie dominantného postavenia v rámci Spoločenstva alebo v jeho podstatnej časti jedným alebo viacerými podnikmi.

Ustanovenie čl. 33(3) Protokolu o spoločnom trhu definujúce výnimku zo zákazu dohôd obmedzujúcich súťaž je v zásade obsahovo totožné s ustanovením čl. 21(2) Protokolu o colnej únii, s tým, že sleduje ciele spoločného trhu, namiesto cieľov colnej únie.

K posunu prišlo aj v prípade podpôr, keď čl. 34 Protokolu o spoločnom trhu zakazuje partnerským štátom poskytovať podpory, ktoré by skresľovali alebo by hrozilo skreslenie efektívnej súťaže uprednostňovaním nejakého podniku, čím by bol ovplyvnený obchod medzi partnerskými štátmi. Partnerské štáty sa tiež nemôžu dopúšťať diskriminácie produktov pochádzajúcich z iných štátov vo verejnom obstarávaní, aby sa zabezpečili výhody hospodárskej súťaže aj vo verejnom obstarávaní (čl. 35 Protokolu o spoločnom trhu).

Hoci zákon EAC o súťaži bol prijatý už v roku 2006,⁵⁴ jeho zavádzanie do praxe je len veľmi postupné, keďže až v roku 2009 bol uvedený zákon schválený sektorovými radami pre obchod, investície, financie a priemysel a pre právne a súdne záležitosti, tiež bol schválený rozpočet na vykonávanie zákona a boli navrhnutí komisári a tajomník (*registrar*). Rada ministrov EAC tiež uložila Sekretariátu, aby vyzval Ugandu, Rwandu a Burundi na vytvorenie súťažných orgánov potrebných pre vykonávanie zákona, a aby začala predbežné rokovania o zriadení a umiestnení Súťažného orgánu EAC.⁵⁵

Na rozdiel od Protokolu o colnej únii a Protokolu o spoločnom trhu, adresátni ktorých sú štáty združené v EAC, zákon EAC o súťaži je adresovaný priamo účastníkom trhu a predstavuje posun od čisto medzinárodnoprávnej regulácie k nadnárodnej regulácii.

Oddiel 5 zákona predstavuje všeobecnú klauzulu zákazu účasti na zosúladenom postupe (tento pojem zahŕňa akúkoľvek dohodu alebo dojednanie, písomné alebo ústne), ak tento postup má alebo má mať protisúťažný následok na relevantnom trhu.⁵⁶ Zákon zakazuje nielen obmedzenia intrakomunitárneho obchodu,

⁵⁴ An Act of the Community to promote and protect fair competition in the Community, to provide for consumer welfare, to establish the East African Community Competition Authority and for related matters.

⁵⁵ MUTABINGWA, A.: Should EAC regulate competition?, 2010.

⁵⁶ Okrem zákazu definovaného všeobecnou klauzulou sa podľa oddielu 5(2) osobitne zakazuje:

- (a) kolúzia konkurentov zameraná na stanovenie cien,
- (b) kolúzia vo verejnom obstarávaní (bid-rigging),
- (c) koluzívne pridelovanie trhov alebo zákazníkov,
- (d) kvantitatívne obmedzenia investícií, vstupov, výstupov alebo predaja,

ale aj zosúladené postupy, ktoré sa týkajú exportu alebo importu vo vzťahu k tretím krajinám, ak majú protisúťažný následok na relevantný trh v rámci spoločenstva alebo na prístup podnikateľov k exportom alebo importom.

Zákon v oddiele 6 stanovuje výnimky zo zákazu, a to výnimku *de minimis*,⁵⁷ blokové výnimky⁵⁸ a individuálne výnimky,⁵⁹ ktoré sú však prípustné, iba ak spoločný trhový podiel daných podnikov na relevantnom trhu nepresahuje 20 % a nejde o žiadne obmedzenie výslovne uvedené ako zakázané v oddiele 5(2). Podniky sa však nemôžu zúčastniť na zosúladenom postupe bez súhlasu Súťažného orgánu EAC, v opačnom prípade im môže byť uložená pokuta až do 10 tisíc USD. Pokiaľ sa podniky zúčastnia na zakázanom zosúladenom postupe, hrozí im pokuta až do výšky 100 tisíc USD.

Pre zneužitie trhovej dominancie, ako je nazvaná časť III Súťažného zákona EAC (oddiely 9 až 10), nie je stanovená generálna klauzula a zákon len uvádza jednotlivé vykorisťovacie,⁶⁰ vylučovacie⁶¹ a iné nezaradené⁶² praktiky, pričom týchto praktík sa nesmú okrem podnikov v dominantnom postavení dopúšťať ani podniky, na ktorých sú závislé malé a stredné podniky.

Zákon tiež zavádza kontrolu koncentrácií, pričom každú koncentráciu je potrebné notifikovať u Súťažného orgánu EAC a možno ju implementovať až po jej schválení. Podľa oddielu 13(1) fúziu alebo akvizíciu nemôže Súťažný orgán EAC schváliť, pokiaľ vedie k vytvoreniu alebo posilneniu už existujúceho dominantného

(e) bránenie konkurentom vstupu na trh alebo výstupu z neho alebo do združení či dohôd, ktoré sú nevyhnutné pre súťaž,

(f) zosúladené postupy obmedzujúce pohyb tovaru v rámci spoločenstva.

⁵⁷ Zákaz kvantitatívnych obmedzení investícií, vstupov, výstupov alebo predaja a zákaz zosúladených postupov obmedzujúcich pohyb tovaru v rámci Spoločenstva sa neuplatní na zosúladené postupy medzi podnikmi, ktorých spoločný trhový podiel nepresahuje 10 % na relevantnom trhu.

⁵⁸ Zákon stanovuje vyňatie pre (a) spoločný výskum a vývoj, (b) špecializáciu výroby a distribúcie a (c) štandardizáciu výrobkov a služieb.

⁵⁹ Súťažný orgán EAC môže vyňať akúkoľvek inú kategóriu dohôd, pokiaľ je jej cieľom zlepšenie výroby alebo distribúcie a ktorej priaznivé následky vyvážia podľa názoru Súťažného orgánu EAC negatívne dopady na súťaž.

⁶⁰ (a) priame alebo nepriame stanovovanie nespravodlivo vysokých predajných cien alebo nespravodlivo nízkych cien alebo iných nespravodlivých obchodných podmienok,

(b) obmedzovanie výroby alebo technického rozvoja alebo inovácií v neprospech spotrebiteľov, (c) diskriminácia medzi spotrebiteľmi alebo dodávateľmi na základe iných ako obchodných kritérií, napríklad na základe národnosti alebo bydliska.

⁶¹ Podnik v dominantnom postavení sa nesmie dopúšťať žiadnych praktík, ktoré by vylučovali alebo mali za cieľ vylúčiť jeho konkurentov z trhu prostredníctvom (a) predátorských cien, (b) stláčania cien, alebo (c) krížovými dotáciami. Rovnako podnik v dominantnom postavení sa nemôže dopúšťať praktík, ktoré by poškodzovali súťažné postavenie konkurentov na trhu orientovanom smerom nahor alebo nadol prostredníctvom (a) odmietnutia obchodovania, (b) odmietnutia prístupu k unikátnemu zariadeniu, (c) viazaním zmlúv či (d) neodôvodnenou diskrimináciou medzi zákazníkmi alebo dodávateľmi.

⁶² Podnikateľ v dominantnom postavení na trhu sa nesmie zúčastniť praktík, ktorými (a) sú priamo alebo nepriamo určované ceny následného predaja, (b) zákazníci alebo konkurenti sú vylúčení z prístupu k dodávkam alebo z prístupu k odbytu, (c) pohyb tovaru medzi rôznymi geografickými oblasťami je obmedzený, právo duševného vlastníctva je využívané akýmkoľvek spôsobom, ktorý je mimo hraníc jeho právnej ochrany.

postavenia, a tým podstatným spôsobom znižuje súťaž na relevantnom trhu. Pokiaľ má Súťažný orgán EAC námietky voči koncentrácii, môžu sa dotknuté podniky odvolať k Rade ministrov EAC, ktorá môže danú koncentráciu schváliť, pokiaľ prevažuje plnenie verejného záujmu [oddiel 13(3) a 13(4) zákona].

Porušenie pravidiel týkajúcich sa zneužitia dominantného postavenia, ako aj nenotifikovanie koncentrácie, či nedovolená implementácia koncentrácie, označuje zákon vo všeobecnosti za priestupok.

Partnerským štátom sa podľa oddielu 16 zakazuje udeľovanie podpôr, ktoré by skresľovali alebo hrozili skreslením súťaže v rámci Spoločenstva.⁶³ Zo zákazu je však vyňatý celý rad dotácií zameraných na rôzne sociálne a kultúrne politiky a rozvoj,⁶⁴ respektíve Rada ministrov EAC môže rozšíriť okruh dovolených dotácií o ďalšie kategórie. O zákonnosti dotácie rozhoduje po jej notifikácii Súťažný orgán EAC a pokiaľ partnerský štát nesúhlasí s takýmto rozhodnutím, môže sa obrátiť na Východoafrický súdny dvor.

Zákon v oddiele 18 a nasl. stanovuje pravidlá pre verejné obstarávanie, aby sa zabezpečila ich transparentnosť a zabránilo sa diskriminácii.

Súťažný orgán EAC má mať všetky právomoci, a to ako výslovne stanovené, tak aj implicitne potrebné na implementáciu a vymáhanie Súťažného zákona EAC, vrátane rozsiahlych vyšetrovacích a sankčných právomocí.⁶⁵ Partnerské štáty a všetky osoby sú povinné predkladať Súťažnému orgánu EAC všetky požadované informácie inak orgán predloží v prípade partnerských štátov vec Rade ministrov a v prípade osôb môže uložiť pokutu do 5 000 USD alebo ju uväzniť najviac na šesť mesiacov, alebo oboje.

Oddiely 43 a 44 riešia vzťahy pri uplatňovaní súťažných predpisov EAC, keď majú partnerské štáty spolupracovať so Súťažným orgánom EAC a podporovať ho pri uplatňovaní jeho právomocí. Stanovenie, či prišlo k porušeniu Súťažného zákona EAC je výlučnou právomocou Súťažného orgánu EAC a jeho rozhodnutia sú záväzné pre

⁶³ Osobitne sa zakazuje (a) dotácia na podporu exportu alebo importu medzi partnerskými štátmi, (b) akákoľvek dotácia založená na základe národnosti alebo bydliska osôb, alebo pôvodu tovaru alebo služby.

⁶⁴ Dotácie (a) spotrebiteľom určitých skupín tovarov alebo služieb alebo na podporu sociálnych služieb, (b) na rozvoj malých a stredných podnikov, (c) na reštrukturalizáciu, racionalizáciu a modernizáciu určitých sektorov hospodárstva, (d) pre menej rozvinuté regióny, (e) na výskum a vývoj, (f) na financovanie verejného sektora, (g) na podporu a ochranu potravinovej bezpečnosti, (h) na ochranu životného prostredia, (i) na vzdelávanie a tréning personálu, (j) na zachovanie kultúrneho dedičstva, (k) na kompenzáciu škôd spôsobených prírodnými katastrofami alebo makroekonomickými poruchami.

⁶⁵ Na účely výkonu svojich funkcií má Súťažný orgán EAC právomoc (a) zbierať informácie, (b) vyšetrovať a vynucovať si predloženie dôkazov, vrátane prehliadok a zhabania dokumentov, (c) viesť ústne pojednávania, (d) vydávať právne záväzné rozhodnutia, (e) ukladať sankcie a nápravné opatrenia, (f) odstupovať Východoafrickému súdu veci na rozhodnutie, (g) odporučať Rade ministrov EAC vydanie nariadení, (h) vytvárať vhodné procedúry pre zvýšenie citlivosti verejnosti, verejných konzultácií a verejnej účasti, (i) vytvárať vhodné postupy pre konzultácie a účasti sektorových regulačných mechanizmov EAC na účely ich compatibility so Súťažným zákonom EAC, (j) vydávať vykonávacie predpisy pre postup orgánu, (k) zbierať dáta, vypracovávať štúdie a zverejňovať správy, (l) spolupracovať s regionálnymi a medzinárodnými organizáciami a zahraničnými súťažnými orgánmi.

partnerské štáty, ako aj pre ich súdy, a vykonateľné vo všetkých štátoch. Súdny partnerských štátov majú právomoc v trestných veciach podľa tohto zákona (t. j. uloženie trestu odňatia slobody). Súťažný orgán EAC môže vydávať rozhodnutia o tom, že neprišlo k porušeniu zákona, ako aj o porušení zákona a prijímať opatrenia na nápravu. Za priestupky podľa tohto zákona, pokiaľ nie je uvedené inak, možno uložiť pokutu do 10 000 USD alebo trest odňatia slobody do dvoch rokov, alebo oba tresty. Zákon tiež obsahuje istú formu programu zhovievavosti, keď umožňuje Súťažnému orgánu EAC udeliť amnestiu alebo znížiť trest každému, kto spolupracuje so Súťažným orgánom EAC pri uplatňovaní Súťažného zákona EAC predložením úplných a správnych informácií.

Rozhodnutia Súťažného orgánu EAC sú preskúmateľné Východoafrickým súdnym dvorom.

9 Tripartita COMESA-EAC-SADC

Historicky prvý pokrok vo vzájomnom prepájaní regionálnych afrických spoločenstiev v rámci Afrického hospodárskeho spoločenstva (AEC) predstavujú summity štátov, ktoré sú členmi COMESA, EAC a SADC, započaté v roku 2008 v Kampale.⁶⁶ Cieľom rokovaní je vytvorenie zóny voľného obchodu v rozsahu všetkých troch regionálnych zoskupení (*Tripartite Free Trade Area*).⁶⁷ Už na rokovaní v Kampale bolo vyhlásené, že jedným z cieľov je vytvorenie spoločného súťažného orgánu pre leteckú dopravu na implementáciu rozhodnutia z Yamoussoukra o otvorení nebi, čo nadväzuje na prijatie spoločných nariadení COMESA, EAC a SADC o hospodárskej súťaži v leteckej doprave v septembri 2002 v Pretórii (ratifikované v 2004).

10 Severná Afrika a Stredomorské partnerstvo

Mimoriadny význam pre europeizáciu afrického súťažného práva majú dohody o pridružení uzatvárané v rámci Euro-stredomorského partnerstva.⁶⁸ V týchto dohodách je štandardne deklarované, že pre fungovanie danej dohody o pridružení sú nezlučiteľné so spoločným trhom Európskej únie a daného afrického štátu dohody obmedzujúce súťaž, zneužitie dominantného postavenia a okrem dohody s Alžírskom

⁶⁶ Memorandum of Understanding on Inter-regional Cooperation and Integration amongst COMESA, EAC and SADC, 22. október 2008.

⁶⁷ Declaration Launching Tripartite Free Trade Area Negotiations, 12. jún 2011.

⁶⁸ Euro-stredomorská dohoda o pridružení medzi Európskym spoločenstvom a jeho členskými štátmi na jednej strane a Alžírskou demokratickou ľudovou republikou podpísaná 22. apríla 2002 vo Valencii (Ú. v. L 265, 10.10.2005, p. 2–228); Euro-stredomorská dohoda o pridružení medzi Európskym spoločenstvom a jeho členskými štátmi na jednej strane a Egyptskou arabskou republikou na strane druhej podpísaná 25. júna 2001 v Luxemburgu (Ú. v. EÚ L 304, 30.9.2004, s. 39 – 208); Euro-stredomorská dohoda o pridružení medzi Európskymi spoločenstvami a ich členskými štátmi na jednej strane a Marockým kráľovstvom na strane druhej podpísaná v Bruseli 26. februára 1996 (Ú. v. ES L 70, 18.3.2000, s. 1-240); Euro-stredomorská dohoda o pridružení Európskych spoločenstiev a ich členských štátov na jednej strane a Tuniskou republikou na druhej strane podpísaná v Bruseli 17. júla 1995 (Ú. v. ES L 97, 30.3.1998, s. 1 -183).

aj zvyhodňovanie určitých podnikateľov zo strany štátu (čl. 36 dohody s Tuniskom, čl. 36 dohody s Marokom, čl. 35 dohody s Egyptom, čl. 41 dohody s Alžírskom). Všetky súťažné inštitúty sa majú podľa príslušných dohôd o pridružení vykladať tak, ako sú definované v čl. 101 a nasledujúcich Zmluvy o fungovaní Európskej únie (v prípade dohody s Alžírskom takéto explicitné ustanovenie chýba). Systém takmer identických dohôd v súťažnej oblasti uzatváraných medzi Európskou úniou (respektíve Európskymi spoločenstvami a ich členskými štátmi) a severoafrickými štátmi vytvára relatívne homogénnu oblasť uplatňovania európskeho súťažného práva na africkom kontinente bez toho, aby tieto africké štáty medzi sebou uzatvorili dohody, ktorých obsahom by bola úprava súťažných pravidiel.

ZÁVER

Po preskúmaní súťažných úprav afrických regionálnych zoskupení je zrejma výrazná dobrovoľná harmonizácia s európskym súťažným právom (pozri pre porovnanie tab. 1). Jednotlivé hospodárske spoločenstvá v rôznej miere prijali jednotlivé znaky súťažného práva. Vo všeobecnosti však možno povedať, že právne úpravy prijaté africkými regionálnymi združeniami obsahujú množstvo legálnych definícií a taxatívnych výpočtov, a teda v porovnaní s európskou úpravou sú rigidnejšie. Takýto prístup je však zrejme nevyhnutný, keďže európske právo ťaží z bohatej judikatúry a právnej tradície členských štátov, zatiaľ čo africké súťažné právo je budované na „zelenej lúke“. Preto je paradoxné, že vo viacerých prípadoch je síce prijaté súťažné právo na regionálnej úrovni, avšak nie všetky členské štáty daného združenia prijali národné súťažné úpravy a dokázali vybudovať súťažnú kultúru. Treba tiež poznamenať, že jednotlivé predpisy afrických spoločenstiev nereflektujú modernizáciu a zmeny európskeho súťažného práva, ku ktorým prišlo v poslednom desaťročí (napríklad decentralizácia, odstránenie potreby notifikácie dohôd, prechod od testu dominancie k SIEC testu v prípade koncentrácií) a vychádzajú zo staršej podoby európskych komunitárnych súťažných predpisov. V každom prípade vychádzajú jednotlivé úpravy jednoznačne z európskeho práva, a teda celá konštrukcia predpisov, inštitúcií s rôznou mierou úspechu zjavne konverguje k európskej úprave a nie k americkému vzoru.

Ďalším problémom afrických spoločenstiev je, že medzinárodné súťažné právo je len *law in books*, keďže nie je vybudovaná dostatočná inštitucionálna základňa, respektíve obchodná aktivita a hospodársky význam medzinárodnej výmeny je taký nízky, že sotva možno hovoriť o hospodárskej súťaži v medzinárodnom, regionálnom meradle. S tým je spojený aj problém hospodárskej asymetrie medzi jednotlivými štátmi Afriky, ktorý brzdí vytváranie rovnoprávných ekonomických spoločenstiev, a teda je paradoxné, že súťažná úprava na regionálnej úrovni nevznikla práve v združeníach, kde je členom Juhoafrická republika, ktorú možno považovať za jeden z hospodársky najrozvinutejších štátov daného regiónu.

Tabuľka 1: Porovnanie súťažných úprav afrických regionálnych zoskupení a EÚ

	<i>EÚ</i>	<i>UEMOA</i>	<i>ECOWAS</i>	<i>CEMAC</i>	<i>COMESA</i>	<i>SACU</i>	<i>SADC</i>	<i>EAC</i>
Súťažné pravidlá v zakladajúcej zmluve	áno	áno		áno				
Súťažné pravidlá v protokole alebo v zmene zakladajúcej zmluvy			áno			rám-covo	rám-covo	áno
Vykonávacie predpisy vydané orgánmi	áno	áno		áno	áno			áno
Regionálny administratívny orgán: osobitný (O) všeobecný politický (VP)	VP	VP	O	VP, O poradný	O			O
Revízy orgán (RO) Súdna kontrola regionálnym súdom (SK)	SK	SK	SK	SK	RO, SK			RO, SK
Medzištátna klauzula	áno	nie	áno	áno	áno			áno
Dohody	áno	áno	áno	áno	áno		rám-covo	áno
- výpočet praktík taxatívny/exemplifikatívny	ex.	ex.	ex.	ex.	tax.			
- výnimky: skupinové (S), individ. na základe notifikácie (IN) / povolenia (IP) / automaticky (IA)	S / IA	S / IP	S / IP	S / IN	S / IP			S / IP
Zneužitie dominantného postavenia	áno	áno	áno	áno	áno		rám-covo	áno
- výpočet praktík taxatívny/exemplifikatívny	ex.	ex.	ex.	ex.	tax.			tax.
Koncentrácie	áno	áno ⁶⁹	áno	áno	áno		rám-covo	áno
- test	SIEC	dom.	dom.	SIEC	SIEC/SLC			dom.
Štátna pomoc, verejné podpory	áno	áno	áno	áno			rám-covo	áno
Sankcie (horná hranica)	10 % obratu	100 mil. frankov CFA	?	5 % obratu, 75 % zisku	10 % obratu		vyr. clo	vyr. clo, 10 tis. USD, 100 tis. USD doh.

Prameň: Vlastné spracovanie autora.

⁶⁹ Forma kontroly zneužívania dominantného postavenia.

POUŽITÁ LITERATÚRA:

1. BAKHOUM, M. (2006). Delimitation and Exercise of Competence between the West African Economic and Monetary Union (WAEMU) and its Member States in Competition Policy. In: *World Competition*, 2006, roč. 29, č.4, s. 653-681.
2. BLAŽO, O. (2011). Harmonizácia súťažného práva v globalizovanej ekonomike a európske právo. In *Zbližovanie a zjednocovanie práva v európskom kontexte*. Bratislava: Právnická fakulta UK, 2011. ISBN 978-80-7160-301-8. S. 21-30
3. EURÓPSKA KOMISIA (2008). *EU Competition Law. Provisions on international relations in EU competition policy*. Brusel/Luxemburg: Európska komisia, 2008. ISBN 978-92-79-06339-8.
4. KRÁLIČKOVÁ, B. (2012). *Súkromnoprávne aspekty protimonopolného práva*. Bratislava: VEDA, 2012. ISBN 9788022412711.
5. KRÁLIČKOVÁ, B. (2009). Krok vpred na ceste k dosiahnutiu efektívneho súkromnoprávneho vymáhania súťažného práva – Biela kniha Európskej komisie o náhrade škody spôsobenej porušením súťažného práva. In: *Právny obzor*, 2009, roč. 92, č. 2, s. 131-138.
6. MUTABINGWA, A. (2010). *Should EAC regulate competition?* [Online] August 2010 [Citované 9.6.2013] Dostupné na internete: http://www.eac.int/news/index.php?option=com_docman&task=doc_download&gid=153&Itemid=78
7. PAPADOPOULOS, A. S. (2010). *The International Dimension of EU Competition Law and Policy*. Cambridge: Cambridge University Press, 2010. ISBN 978-0-521-19646-8.
8. SADC (2010). Session II: Review of the experience gained in the implementation of the UN Set, including voluntary peer reviews. In: *Sixth United Nations Conference to Review All Aspects of the Set of Multilaterally Agreed Equitable Principles and Rules for the Control of Restrictive Business Practices*. Ženeva, SADC, 2010.
9. SAKATA, N. (2011). Are Southern African competition law regimes geared up for effective cooperation in competition law enforcement? [Online] In: *5th Annual Conference on Competition Law, Economics and Policy. University of Johannesburg, School of Tourism & Hospitality, Johannesburg, 4 & 5 October 2011*. [Citované 9.6.2013] Dostupné na internete: <http://www.compcom.co.za/assets/Uploads/events/Fifth-Annual-Conference/African-Regional-cooperation-PaperFinal-27-Sept-11-.pdf>.

KONTAKT

Ing. Mgr. Ondrej Blažo, PhD.
Ústav medzinárodných vzťahov a právnej komparatistiky
Právnická fakulta
Univerzita Komenského v Bratislave
Šafárikovo nám. 6
810 00 Bratislava
E-mail: ondrej.blazo@flaw.uniba.sk